

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 25.11.2013.
COM(2013) 833 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Prema ukidanju genitalnog sakaćenja žena

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Prema ukidanju genitalnog sakaćenja žena

SADRŽAJ

1.	Uvod.....	4
2.	Prema boljem razumijevanju genitalnog sakaćenja žena u EU-u	5
3.	Promicanje održivih društvenih promjena kako bi se spriječilo genitalno sakaćenje žena	6
4.	Potpora državama članicama u učinkovitijem kaznenom progonu genitalnog sakaćenja žena.....	8
5.	Osiguravanje zaštite za žene u opasnosti od genitalnog sakaćenja na području EU-a	9
6.	Promicanje ukidanja genitalnog sakaćenja žena na svjetskoj razini	10
7.	Provedba, praćenje i ocjenjivanje	12
8.	Zaključak.....	12

1. UVOD

Svake godine milijunima žena i djevojčica diljem svijeta drastično se mijenja kvaliteta života zbog genitalnog sakaćenja (FGM). Postupak podrazumijeva djelomično ili potpuno uklanjanje vanjskog dijela spolnog organa ili druge ozljede spolnih organa iz nemedicinskih razloga¹. Tisuće žena i djevojčica koje žive u Europi su žrtve ili postoji opasnost da postanu žrtve genitalnog sakaćenja.

Genitalno sakaćenje žena međunarodno je priznato kao kršenje ljudskih prava žena i oblik zlostavljanja djece. Zajedno s drugim oblicima rodno-uvjetovanog nasilja, „ono predstavlja povredu temeljnog prava na život, slobodu, sigurnost, dostojanstvo, ravnopravnost između žena i muškaraca, nediskriminaciju te tjelesni i duševni integritet”². Njime se krše i prava djeteta koja su definirana u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta.

Pozivi na ukidanje genitalnog sakaćenja žena sve su snažniji diljem svijeta. Pod vodstvom skupine afričkih država te uz snažnu potporu EU-a, Opća skupština Ujedinjenih naroda (UNGA) donijela je presudnu rezoluciju u 2012. pod nazivom: „Jačanje globalnih napora za ukidanje genitalnog sakaćenja žena”³. U okviru deklaracije skupine afričkih država koja je uslijedila nakon toga u Vijeću za ljudska prava UN-a u lipnju 2013., koju su poduprle države članice EU-a, naglasak se stavlja na izazove s kojima se svjetska zajednica mora uhvatiti u koštac kako bi se postigla nulta tolerancija prema genitalnom sakaćenju žena. Osim toga, u okviru UN-ove Konvencije protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja posebna pozornost pridaje se genitalnom sakaćenju žena.

Temeljna prava i ravnopravnost spolova osnovne su vrijednosti Europske unije. Europska unija odavno se zalaže za ukidanje rodno-uvjetovanog nasilja i nasilja nad djecom, kako je navedeno u njezinoj „Strategiji za jednakost žena i muškaraca”⁴, u Direktivi o pravima žrtava⁵ te u Programu EU-a o pravima djeteta⁶.

Ova Komunikacija Komisije o genitalnom sakaćenju žena temelji se na dugogodišnjem radu EU-a u ovom području te na izvješću Europskog instituta za ravnopravnost spolova (EIGE)⁷. U nju su uvršteni i zaključci okruglog stola na visokoj razini o genitalnom sakaćenju žena⁸, doprinosi civilnog društva, međunarodnih organizacija, znanstvenika i tijela nadležnih za ravnopravnost javnoj raspravi⁹ te mišljenje u pisanom obliku Savjetodavnog odbora EU-a za jednake mogućnosti žena i muškaraca¹⁰. Ova Komunikacija obuhvaća vanjske i unutarnje politike te se njome razvija holistički, integrirani pristup, s posebnim naglaskom na prevenciju.

¹ Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije (WHO).

² Zaključci Vijeća o suzbijanju nasilja nad ženama i pružanju usluga potpore žrtvama nasilja u obitelji doneseni 6. prosinca 2012.

³ Rezolucija Opće skupštine UN-a 67/146 donesena 20. prosinca 2012.

⁴ COM(2010) 491, završna verzija.

⁵ Direktiva 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda u području prava, pomoći i zaštite za žrtve kaznenih djela.

⁶ COM(2011) 60, završna verzija.

⁷ EIGE 2013. Genitalno sakaćenje žena u Europskoj uniji i Hrvatskoj.

⁸ Neki od vodećih svjetskih aktivista uključenih u borbu protiv genitalnog sakaćenja žena bili su pozvani na okrugli stol 6. ožujka 2013. kako bi dali uvide u situaciju te savjete. .

⁹ Rezultati rasprave dostupni su ovdje: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/opinion/130306_en.htm.

¹⁰ <http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/other-institutions/advisory-committee>.

2. PREMA BOLJEM RAZUMIJEVANJU GENITALNOG SAKAĆENJA ŽENA U EU-U

Prema podacima UNICEF-a¹¹ više od **125 milijuna žena diljem svijeta** trenutačno živi s posljedicama genitalnog sakaćenja. Ta praksa najuobičajenija je u zapadnim, istočnim i sjeverno-istočnim regijama Afrike, u nekim zemljama Azije i na Bliskom istoku te među migrantima iz ovih područja diljem svijeta. U EU-u najčešće se navodi brojka od **500 000 žrtava**¹².

Teško je procijeniti broj djevojčica koje su u opasnosti. Može se smatrati da su u opasnosti djevojčice koje su odselile iz države u kojoj se prakticira genitalno sakaćenje žena, ili čiji su jedan ili oba roditelja podrijetlom iz takve države¹³. Međutim, za točnu procjenu čimbenika rizika trebalo bi uzeti u obzir druge faktore, poput promjena u ponašanju ili uvjerenjima roditelja koje su uslijedile nakon migracije.

Učestalost genitalnog sakaćenja žena u državama članicama EU-a¹⁴

Država	Godina objave	Broj žena podvrgnutih genitalnom sakaćenju	Broj djevojčica u opasnosti od genitalnog sakaćenja	Broj kaznenih sudskih postupaka ¹⁵
Belgija	2011.	6 260	1 975	
Danska		Nema dostupnih podataka		1
Njemačka	2007.	19 000	4 000	
Irska	2011.	3 170	Nedostupno	
Španjolska		Nema dostupnih podataka		6
Francuska	2007.	61 000	Nedostupno	29
Italija	2009.	35 000	1 000	2
Mađarska	2012.	170 – 350	Nedostupno	
Nizozemska	2013.	29 210	40 – 50 godišnje	1
Švedska		Nema dostupnih podataka		2
Ujedinjena	2007.	65 790	30 000	

Štoviše, ne postoji dovoljan broj dokaza o okolnostima sakaćenja djevojčica koje žive u EU-u. U kasnim 1970-im i ranim 1980-im godinama nekoliko slučajeva iznesenih pred sudovima u Francuskoj¹⁶ pružili su dokaze o sakaćenjima provedenim na državnom području Francuske. Kasnije, presude roditeljima i osobama koje su izvodile obrezivanje¹⁷ potaknule su obitelji na

¹¹ UNICEF, Genitalno sakaćenje žena/obrezivanje: statistički pregled i istraživanje dinamike promjena, New York, 2013.

¹² Europski parlament: Rezolucija o ukidanju genitalnog sakaćenja žena od 16.6.2012. (2012/2684(RSP)). Imajte na umu da nemaju sve zemlje procjene te da dostupni podaci nisu nužno usporedivi.

¹³ EIGE, 2013., Genitalno sakaćenje žena u Europskoj uniji i Hrvatskoj.

¹⁴ Izvor: EIGE 2013., isključujući Nizozemsku: Exterkate 2013. — *Genitalno sakaćenje žena u Nizozemskoj. Učestalost, raširenost i čimbenici*. Pharos — Centar stručnosti o zdravlju migranata i izbjeglica.

¹⁵ Kazneni sudski postupci, uključujući presude, zabilježeni do siječnja 2012.

¹⁶ EIGE 2012. — Studija za pregled trenutačne situacije i trendova genitalnog sakaćenja žena: izvješća država

¹⁷ Osoba (najčešće žena) koja izvodi genitalno sakaćenje žena.

to da svoje djevojčice obrezuju u matičnim zemljama ili u državama članicama EU-a u kojima su propisi ili njihova provedba manjkavi. Iz najnovijih kaznenih sudskih postupaka u EU-u vidljivo je da su sakaćenja učinjena i u inozemstvu (postupci iz Italije, Španjolske, Danske i Švedske) i u EU-u (postupci iz Španjolske, Francuske).

Cilj:

Bolje razumijevanje genitalnog sakaćenja žena u EU-u.

Djelovanja:

Europska Komisija će:

- zatražiti od Europskog instituta za ravnopravnost spolova da izradi zajedničku metodologiju i pokazatelje za mjerenje učestalosti genitalnog sakaćenja žena, da procjeni broj žena i djevojčica koje su u opasnosti od sakaćenja te broj žena koje su podvrgnute genitalnom sakaćenju u EU-u;
- procijeniti izvedivost izrade ankete kao i kvantitativno i kvalitativno istraživanje o genitalnom sakaćenju žena;
- potaknuti države članice da razviju specifične pokazatelje genitalnog sakaćenja žena u okviru europskih mjera koje se nadovezuju na UN-ovu pekinšku platformu za djelovanje;

3. PROMICANJE ODRŽIVIH DRUŠTVENIH PROMJENA KAKO BI SE SPRIJEČILO GENITALNO SAKAĆENJE ŽENA

3.1. Promicanje održivih društvenih promjena kako bi se spriječilo genitalno sakaćenje žena

Genitalno sakaćenje žena **duboko je ukorijenjena društvena norma** kojom se na roditelje vrši pritisak da se prilagode očekivanjima zajednice. Ono je povezano s društvenom kontrolom ženske seksualnosti, kao i širokim rasponom uvjerenja i strahova. Unatoč teškim kratkoročnim i dugoročnim tjelesnim i psihološkim posljedicama sakaćenja, genitalno sakaćenje žena često se izvodi u uvjerenju da je ono dobro za djevojčicu. U kontekstu migracije, to može biti i način za održavanje veze s državom podrijetla te očuvanje kulturnog identiteta. Genitalno sakaćenje žena intimno je pitanje i često je još uvijek zabranjena tema u zajednicama u kojima se izvodi. Zato je važno da se u obzir uzmu sve njegove kompleksnosti.

Zakonodavni okviri i provedba potrebni su, ali ne i dovoljni, kako bi se osiguralo da se genitalno sakaćenje žena prestane izvoditi. **Potrebne su promjene stavova i uvjerenja u dotičnim zajednicama.** Ishodi nekoliko projekta financiranih u okviru programa EU-a Daphne¹⁸ pokazuju da se ciljne mjere za podizanje svijesti trebaju razvijati uz pomoć i unutar zajednica u kojima se sakaćenje izvodi. U njihovo razvijanje potrebno je uključiti muškarce i žene, vjerske vođe i vođe zajednica, ugledne i utjecajne osobe u različitim zajednicama, žrtve koje su spremne razgovarati o sakaćenju, mlade i stare. Mjere se trebaju temeljiti na postojećim protivljenjima genitalnom sakaćenju žena unutar stanovništva kojem se to događa te se njima EU treba povezati s državama podrijetla.

¹⁸ Odluka br. 779/2007/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007. o uspostavi posebnog programa za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad djecom, mladima i ženama te zaštitu žrtava i ugroženih skupina za razdoblje 2007. – 2013. (Program Daphne III.) u okviru Općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe” (SL L 173, 3.7.2007., str. 19.). Vidi također <http://ec.europa.eu/justice/grants/programmes/daphne/>

Nedavno izvješće¹⁹ pokazuje da je učestalost genitalnog sakaćenja žena veća u siromašnim obiteljima ili u obiteljima u kojima roditelji imaju nisku razinu obrazovanja. Stoga, **osnaživanje žena** čime im se daje prilika da donesu informirane odluke za sebe i svoju djecu ključno je pri donošenju mjera u svrhu prekidanja te prakse.

3.2. Razvoj multidisciplinarne suradnje

Čini se da su tisuće djevojčica koje žive u EU-u u opasnosti od sakaćenja. One su u kontaktu s velikim brojem stručnjaka, naročito iz područja zdravlja, obrazovanja, zaštite djece, socijalnih službi, pravosuđa, imigracije i azila. Kako bi oni ponudili odgovarajuću zaštitu i potporu, potrebna je **multidisciplinarna suradnja zasnovana na dobrom poznavanju teme genitalnog sakaćenja žena**. Ovisno o svojoj ulozi i odgovornosti, stručnjaci bi trebali moći identificirati djevojčice u opasnosti kao i žene podvrgnute genitalnom sakaćenju te to prijaviti odgovarajućim tijelima kako bi se mobilizirali potrebni mehanizmi i potpora. Kako bi se to omogućilo, potrebno je da tema rodno-uvjetovanog nasilja, uključujući i genitalno sakaćenje žena, bude u obrazovnom kurikulumu za sva zanimanja koja bi potencijalno mogla doći u kontakt sa zajednicama u kojima se ono događa. Potrebno je izraditi obrazovne materijale i organizirati osposobljavanje, osigurati potporu nevladinim organizacijama koje se bave ovim pitanjem te uvesti učinkovite multisektorske protokole. Također, vrlo su važne jasne smjernice o čuvanju poslovne tajne i uvjetima otkrivanja.

Veliki razlog za brigu diljem svijeta je to što **genitalno sakaćenje izvode zdravstveni djelatnici**. Neke nevladine organizacije također su potaknule pitanje ponovne infibulacije²⁰ u bolnici nakon poroda, na zahtjev žene ili njezine obitelji, unatoč činjenici da je to zabranjeno nacionalnim zakonodavstvom u EU-u.

Mnoge žene žrtve genitalnog sakaćenja vjerojatno su iskusile i ostale oblike nasilja, poput ranog braka u dječjoj dobi ili prisilnog braka te obiteljskog nasilja. Kao migrantice koje su ponekad ovisne o muževima, očevima ili široj obitelji one mogu biti osobito ranjive. Države članice ohrabruju se da, ako je to potrebno, olakšaju odgovarajući pristup pogodnostima i uslugama socijalne zaštite te pristup mogućnostima obrazovanja.

Većina žena koje su preživjele genitalno sakaćenje treba pomoć u nošenju s kratkoročnim i dugoročnim posljedicama postupka. Njihove potrebe razlikovat će se ovisno o njihovoj dobi ili situaciji. Pružanjem odgovarajuće potpore pomoći će se u podizanje njihove svijesti o štetnim zdravstvenim posljedicama postupka. U nekim državama članicama (poput Belgije, Francuske, Italije, Švedske ili Ujedinjene Kraljevine²¹) osnovani su domovi zdravlja specijalizirani za njegu žrtava genitalnog sakaćenja, pružajući uglavnom ginekološke usluge, osobito trudnim ženama. Međutim, čini se da postoji nedostatak usluga kojima se pruža holistički pristup, uključujući, na primjer, psihološku, psiho-seksualnu i posttraumatsku potporu.

Države članice potiče se na podizanje svijesti zdravstvenih djelatnika o genitalnom sakaćenju žena (identifikaciji, sprječavanju, liječenju, odgovarajućoj zdravstvenoj skrbi tijekom trudnoće i poroda), uključujući i postnatalnu skrb za zdravu djecu. Potiče ih se i na izvješćivanje o genitalnom sakaćenju žena, naročito korištenjem Međunarodne klasifikacije bolesti Svjetske zdravstvene organizacije (WHO).

¹⁹ UNICEF 2013.

²⁰ Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije infibulacija je sužavanje vaginalnog otvora stvaranjem opne koja nastaje rezanjem i pomicanjem malih ili velikih stidnih usana, sa ili bez uklanjanjem klitorisa. Vaginalni otvor mora se ponovno otvoriti kako bi se omogućio spolni odnos i porođaj, a taj postupak naziva se „defibulacija”. U nekim slučajevima nakon toga slijedi ponovna infibulacija.

²¹ EIGE 2013.

Cilj:

Promicati učinkovite mjere za prevenciju i potporu žrtvama, mijenjanjem društvenih normi i osnaživanjem žena.

Djelovanja:

Europska Komisija će:

- promicati razvoj modula osposobljavanja, multisektorskih vodiča i protokola u okviru budućeg Programa o pravima, ravnopravnosti i građanstvu. Oni će biti namijenjeni odgovarajućim stručnjacima i njihov cilj bit će prevencija genitalnog sakaćenja žena te potpora žrtvama;
- potaknuti države članice da ojačaju sustave zaštite djece osiguravajući bolju koordinaciju i suradnju među službama kako bi one bile integriranije i bolje opremljene za rješavanje stvarnih slučajeva, ili opasnosti od, zlostavljanja djece, uključujući i genitalno sakaćenje žena.
- u potpunosti iskoristiti novi Program EU-a o pravima, ravnopravnosti i građanstvu, kao nastavak programa EU-a Daphne²², u svrhu financiranja aktivnosti koje su osmislile nevladine organizacije, a namijenjene su prevenciji nasilja nad ženama i djecom, kao i informiranju djece o njihovim pravima te poticanju poštivanja njihova prava da ih se čuje;
- kao nastavak Programa za cjeloživotno učenje i programa Mladi na djelu, u potpunosti iskoristiti program Erasmus+ i ostala sredstva financiranja Europske unije kako bi se, po potrebi, financirale aktivnosti u svrhu podizanja svijesti i promjene stavova (osobito roditelja), uključujući učitelje, nastavnike, obitelji i zajednice. Cilj aktivnosti je osnaživanje mladih migrantica, poboljšanje osposobljavanja učitelja i ostalih stručnjaka koji potencijalno mogu doći u kontakt sa zajednicama u kojima se genitalno sakaćenje izvodi te prevencija nasilja nad ženama;
- promicati aktivnosti u okviru budućeg Fonda za azil i migracije čiji je cilj osnaživanje žena i djevojčica koje su migrantice te jačanje njihove integracije u društva koja ih prihvaćaju;
- uključiti rodno-uvjetovano nasilje, uključujući i genitalno sakaćenje žena, u sve buduće aktivnosti koje se odnose na smjernice EU-a o sustavima za zaštitu djece;
- razviti posebne module osposobljavanja, koji uključuju i pitanja povezana s genitalnim sakaćenjem žena, za zdravstvene djelatnike koji rade s migrantima.

4. POTPORA DRŽAVAMA ČLANICAMA U UČINKOVITIJE KAZNENOM PROGONU GENITALNOG SAKAĆENJA ŽENA

Rezolucijom UN-a „Jačanje globalnih napora za ukidanje genitalnog sakaćenja žena”²³ države se pozivaju na donošenje i provedbu zakonodavstva kojim se zabranjuje genitalno sakaćenje žena.

Genitalno sakaćenje žena podložno je kaznenom gonjenju u svim državama članicama EU-a, bilo u okviru općeg kaznenog zakonodavstva ili posebnim odredbama kaznenog prava²⁴. Često vrijedi i **načelo ekstrateritorijalnosti** kojim se omogućuje kazneno gonjenje

²² COM(2011) 758, završna verzija.

²³ Rezolucija Opće skupštine UN-a 67/146.

²⁴ U zakonodavstvu Belgije, Danske, Irske, Španjolske, Italije, Cipra, Austrije, Švedske, Ujedinjene Kraljevine i Hrvatske postoje posebne odredbe o genitalnom sakaćenju žena.

za genitalno sakaćenje žena izvedeno u inozemstvu, ako je žrtva i/ili osoba koja izvodi ili planira izvesti postupak građanin države u kojoj se slučaj istražuje.

Međutim, kazneni postupci koji se odnose na genitalno sakaćenje žena na sudovima su rijetki, uglavnom zbog oklijevanja žrtve da podnese tužbu. Također, nedostaju službe s dovoljno stručnosti i znanja da bi se žrtvama koje odluče podnijeti tužbu pružila potpora. Uredbama o čuvanju poslovne tajne te nedostatkom mehanizama za pravilno upućivanje djevojčica koje su u opasnosti od genitalnog sakaćenja ili su njemu podvrgnute službama za podršku također se onemogućuje odgovarajući tretman za žrtve.

Zakonodavstvo, učinkovit kazneni progon i osuda roditelja krivaca te osoba koje su izvodile obrezivanje ključne su preventivne mjere za odvraćanje roditelja od sakaćenja svojih kćeri te pomaganje u odupiranju pritisku obitelji i zajednice.

Postoje razlozi da se ispita nacionalno zakonodavstvo te relevantni sudski postupci, budući da se njima pruža uvid u neka od temeljnih pravnih pitanja u pogledu genitalnog sakaćenja žena. Na primjer, u Španjolskoj su nedavno roditelji kažnjeni za genitalno sakaćenje svoje kćeri izvedeno prije njezine migracije u Europu. Pitanje **najboljeg interesa djeteta** trebalo bi biti najvažnije pitanje u okviru svakog kaznenog postupka (od istrage do izricanja presude), npr. kako bi se spriječilo da dijete postane žrtva dva puta, prvo žrtva genitalnog sakaćenja, a zatim jer je ostalo bez roditeljske skrbi.

Cilj:

Pružiti potporu državama članicama u provođenju zakona kojima se zabranjuje genitalno sakaćenje žena.

Djelovanja:

Europska Komisija će:

- analizirati kazneno pravo i sudske postupke povezane s genitalnim sakaćenjem žena te organizirati razmjenu dobre prakse među državama članicama kako bi se procijenilo kojim bi se aktivnostima na razini EU-a stvorila dodana vrijednost;
- s pomoću odgovarajućih platformi distribuirati postojeće materijale za pravne stručnjake;
- zajamčiti ostvarenje prava žrtava zločina određenih direktivom o pravima žrtava²⁵, a posebno prava na pristup općim i specijalističkim službama za podršku.

5. OSIGURAVANJE ZAŠTITE ZA ŽENE U OPASNOSTI OD GENITALNOG SAKAĆENJA NA PODRUČJU EU-A

Direktivom EU-a o kvalifikaciji²⁶ osigurava se **prihvatljivost za međunarodnu zaštitu** ženama koje imaju osnovan strah od progona ili koje su u opasnosti da budu podvrgnute genitalnom sakaćenju. Njome se obuhvaćaju i roditelji koji su u strahu od progona ili koji bi mogli biti izloženi ozbiljnoj opasnosti zbog toga što odbijaju pristati na to da se njihovo dijete podvrgne genitalnom sakaćenju. Revidiranom direktivom o kvalifikaciji²⁷ jača se zaštita

²⁵ Direktiva 2012/29/EU

²⁶ Direktiva Vijeća 2004/83/EZ o minimalnim mjerilima prema kojima se državljanima trećih zemalja ili osobama bez državljanstva priznaje status izbjeglica ili osoba koje na drugi način trebaju međunarodnu zaštitu te o sadržaju odobrene zaštite.

²⁷ Direktiva 2011/95/EU o standardima u vezi s uvjetima koje državljani trećih zemalja ili osobe bez državljanstva moraju ispunjavati kako bi mogli ostvariti pravo na međunarodnu zaštitu, u vezi s

osoba u strahu od genitalnog sakaćenja. Njome se izričito priznaje da bi se o pitanjima koja su povezana sa spolom podnositelja trebalo voditi računa ako su ona povezana s podnositeljevim osnovanim strahom od progona. Pod tim pitanjima podrazumijevaju se rodni identitet i spolno opredjeljenje, koji mogu biti povezani s određenim pravnim tradicijama i običajima, što rezultira na primjer genitalnim sakaćenjem.

Preinačena Direktiva o postupcima azila²⁸ čini **postupke azila rodno-osjetljivima**. Osobito, i) svim podnositeljicama zahtjeva omogućit će se pristup postupku za dobivanje azila, njihovi slučajevi ispitat će se pojedinačno te će im se pružiti učinkovita zaštita ako na nju imaju pravo, ii) nadležna tijela moraju biti primjereno pripremljena kako bi uzela u obzir kompleksnost zahtjeva povezanih sa spolom; iii) podnositeljice moraju imati stvarnu priliku za otkrivanje osobnih iskustava tijelima nadležnim za odobrenje azila u sigurnom i povjerljivom okruženju te za dobivanje bitnih postupkovnih jamstava, poput usluga prevođenja i pravnih savjeta; iv) žrtve mučenja i drugih težih oblika seksualnog, tjelesnog ili psihičkog nasilja dobit će dovoljno vremena te potporu da se pripreme za osobne razgovore i ostale ključne korake u postupcima.

Preinačenom Direktivom o uvjetima prihvata tražitelja azila²⁹ uvode se **uvjeti prihvata na temelju spola** koji će se primjenjivati i na žene u strahu od genitalnog sakaćenja, i to: i) posebne potrebe svih ranjivih podnositeljica morat će se pravodobno identificirati; ii) osobe koje su pretrpjele teško nasilje trebaju imati pristup rehabilitacijskim uslugama kako bi dobile potrebnu psihološku i medicinsku pomoć; i iii) centri za prihvata trebaju biti rodno-osjetljivi.

Dopunom ovih zakonodavnih mjera, Europski azilni ured za potporu (EASO) može promicati najbolju praksu i zajednički pristup pitanjima koja se odnose na spol, osobito što se tiče **osposobljavanja** osoblja službe za azil te **informacija o državi podrijetla**.

U okviru Europskog fonda za izbjeglice i budućeg Fonda za azil i migracije omogućuju se financijski poticaji državama članicama za preseljenje (premještanje) posebnih kategorija osoba, uključujući djecu i žene u opasnosti, u te države članice na dobrovoljnoj osnovi.

Cilj:

Jamčiti zaštitu ženama u opasnosti u okviru postojećeg pravnog okvira EU-a o azilu.

Djelovanja:

Europska Komisija će:

- nastaviti pratiti pravovremeno prenošenje i ispravnu provedbu zakonodavnog okvira EU-a o azilu, jamčeći zaštitu ženama u opasnosti;
- osigurati da alati za osposobljavanje te informacije o državi podrijetla koje je sastavio EASO uključuju rodnu dimenziju te upućuju na genitalno sakaćenje žena, kada je to potrebno;
- nastaviti poticati države članice na korištenje financijskih poticaja predviđenih postojećim zakonodavnim instrumentima kako bi se podigla svijest stručnjaka koji rade u području azila;
- poticati države članice da nastave, počnu ili povećaju korištenje financijskih poticaja za preseljenje djece i žena u opasnosti, uključujući i one koji su u opasnosti od rodno-uvjetovanog nasilja.

jedinstvenim statusom izbjeglica ili osoba koje imaju pravo na supsidijarnu zaštitu te u vezi sa sadržajem odobrene zaštite.

²⁸ Direktiva 2013/32/EU o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite.

²⁹ Direktiva 2013/33/EU o utvrđivanju normi za primanje podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

6. PROMICANJE UKIDANJA GENITALNOG SAKAĆENJA ŽENA NA SVJETSKOJ RAZINI

EU već godinama **aktivno sudjeluje u međunarodnoj suradnji u svrhu ukidanja genitalnog sakaćenja žena**. Na svjetskoj razini, EU je pridonio razvoju čvrstih obveza primoravajući sve države da zabrane, kazne i poduzmu odgovarajuće mjere kako bi se promijenile društvene norme kojima se podržava genitalno sakaćenje žena. Na primjer, EU je podržao Rezoluciju Opće skupštine UN-a o ukidanju genitalnog sakaćenja žena³⁰ te se u 2012. udružio s skupinom afričkih država u Vijeću za ljudska prava UN-a kako bi se dala dodatna snaga ostvarivanju obveza iz Rezolucije.

Europska unija također promiče poboljšanu **međunarodnu zaštitu žena i djevojčica u opasnosti od genitalnog sakaćenja diljem svijeta** u svojim odnosima s državama koje nisu članice EU-a te na međunarodnim forumima.

Aktivnosti EU-a koje se odnose na genitalno sakaćenje žena izvan Europe potpomognute su posebnim obvezama i smjernicama politike EU-a (smjernice EU-a o nasilju nad ženama, Strateški okvir EU-a i akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju, Strategije država o ljudskim pravima u okviru kojih se pitanju genitalnog sakaćenja u određenim državama pridaje posebna pozornost). Prevencija genitalnog sakaćenja žena također se smatra kao jedno od područja suradnje u okviru Ugovora iz Cotonou-a, najopsežnijeg sporazuma o partnerstvu između EU-a i 79 afričkih, karipskih i pacifičkih država. Nadalje, Unija sudjeluje u rješavanju uzroka sakaćenja žena podrškom širim razvojnim ciljevima za ravnopravnost spolova i osnaživanje žena, osobito obrazovanju djevojčica i žena, njihovim ljudskim pravima te njihovu seksualnom i reproduktivnom zdravlju.

Od 2006. do 2012. EU je dodijelio oko 8 milijuna EUR sredstava namijenjenih 17 projekata za borbu protiv genitalnog sakaćenja žena u 18 država, u svrhu podržavanja napora organizacija civilnog društva i vlada, kao i organizacija UN-a, osobito UNICEF-a.

Postoji pozitivan trend prema postupnom prekidanju genitalnog sakaćenja žena u 28 država u kojima se ono najviše izvodi. Do sada su 42 države donijele zakone kojima se osuđuje genitalno sakaćenje žena. Veći angažman dotičnih vlada bio je ključan u tom pogledu. Regionalne organizacije, osobito Afrička unija (AU), odigrale su ključnu ulogu. Protokolom Afričke unije o pravima žena, kojeg su ratificirale 33 države, određuje se da se mora upotrijebiti svo potrebno zakonodavstvo te ostale mjere kako bi se iskorijenilo genitalno sakaćenje žena, uključujući podizanje javne svijesti, zabranu putem zakonodavnih mjera potpomognutih sankcijama, i potporu žrtvama.

EU će nastaviti poduzimati mjere u svrhu ukidanja genitalnog sakaćenja, vođene dokumentiranom dobrom praksom o najboljim načinima za postizanje napretka. Djelovanje Unije temeljit će se na povijesnim te nedavnim postignućima u globalnom konsenzusu o potrebi za jačanjem odlučnosti svjetske zajednice da se zaustavi genitalno sakaćenje žena. Pokazalo se da se napuštanje te prakse olakšava povezivanjem genitalnog sakaćenja žena s osnaživanjem i obrazovanjem djevojčica i žena, njihovim seksualnim i reproduktivnim zdravljem te prevencijom braka u ranoj, dječjoj dobi ili prisilnog braka.

Cilj:

Promovirati ukidanje genitalnog sakaćenja žena diljem svijeta i poboljšati zaštitu žena u opasnosti u državama koje nisu članice EU-a.

Djelovanja:

Europska komisija i Europska služba za vanjsko djelovanje će:

³⁰ Rezolucija Opće skupštine UN-a 67/146. .

- uključiti temu genitalnog sakaćenja žena u godišnje dijaloge EU-a s organizacijama civilnog društva u odgovarajućim partnerskim državama;
- za voditelje misija EU-a u odgovarajućim partnerskim državama izraditi smjernice koje se odnose na genitalno sakaćenje žena;
- uključiti genitalno sakaćenje žena u osposobljavanje o pravima spolova i djece namijenjeno osoblju EU-a koje radi u delegacijama EU-a u državama u kojima se ono izvodi;
- pružiti potporu regionalnoj kampanji za ukidanje genitalnog sakaćenja žena;
- nastaviti surađivati s Afričkom unijom i skupinom afričkih zemalja u okviru UN-a na daljnjim poticajima za jačanje globalne borbe protiv genitalnog sakaćenja žena;
- nastaviti podupirati zagovaranje poboljšanog nacionalnog zakonodavstva o genitalnom sakaćenju žena gdje je to potrebno;
- nastaviti podupirati inicijative za jačanje kapaciteta javnih organizacija i organizacija civilnog društva;
- nastaviti rješavati pitanja koja se odnose na genitalno sakaćenje žena u okviru političkih razgovora, razgovora o ljudskim pravima i politikama s odgovarajućim državama partnerima, osobito kada je zdravstvo ključni sektor za suradnju;
- nastaviti promovirati pojačanu međunarodnu zaštitu žena u opasnosti od genitalnog sakaćenja diljem svijeta u svojim odnosima s državama koje nisu članice EU-a te na međunarodnim forumima.

7. PROVEDBA, PRAĆENJE I OCJENJIVANJE

Kako bi se osigurao učinkovit napredak te ostvarili ciljevi ove Komunikacije, **ad hoc skupina unutarnje službe Komisije za ravnopravnost spolova** bit će zadužena za preispitivanje, ocjenjivanje i praćenje aktivnosti iz ove Komunikacije te godišnje izvješćivanje Komisije o provedenim mjerama. Dvije godine nakon donošenja Komunikacije Komisija će ocijeniti donesene mjere i odlučiti o nastavku.

Osim što će obavljati unutarnje praćenje, Europska komisija **će se redovito savjetovati s nevladinim organizacijama i stručnjacima aktivnim u ovom području**. Uistinu, nevladine organizacije imale su te će i dalje imati glavnu ulogu u zaštiti djevojčica u opasnosti, organiziranju osposobljavanja za stručnjake, podizanju svijesti u zajednicama u kojima se sakaćenje izvodi, širenju znanja, materijala i dobre prakse, stavljanju pitanja sakaćenja na dnevni red političara te građenju mostova koji povezuju Europu i države podrijetla. Diljem EU-a organizacije civilnog društva suočavaju se sa zajedničkim izazovima i zato im je potrebna prilika za razmjenu informacija i dobre prakse, izradu projekata i razvijanje metoda kao i za stručnu reviziju svoga rada.

Cilj:

Provesti aktivnosti iz Komunikacije te osigurati stalnu pozornost pitanju sakaćenja.

Djelovanja:

Europska Komisija će:

- pratiti pravovremeno provođenje aktivnosti planiranih ovom Komunikacijom te će svake godine oko 6. veljače, Međunarodnog dana nulte tolerancije prema genitalnom sakaćenju žena, napraviti uvid u stanje;

- olakšati razmjenu iskustava i dobre prakse povezane s pitanjima genitalnog sakaćenja žena između nevladinih organizacija i stručnjaka;
- potaknuti predsjedništva Vijeća Europske unije da stave genitalno sakaćenje žena na dnevni red sastanka vodećih liječnika i medicinskih sestara EU-a;
- organizirati radionicu o genitalnom sakaćenju žena koja će biti dio Europskog foruma 2013. o pravima djeteta;
- staviti genitalno sakaćenje žena na dnevni red neformalnog sastanka skupine stručnjaka iz država članica o pravima djeteta koji će se održati u 2014.

8. ZAKLJUČAK

Ovom Komunikacijom o genitalnom sakaćenju žena Europska komisija i Europska služba za vanjsko djelovanje ponovno potvrđuju svoju **predanost borbi protiv nasilja nad ženama i ukidanju genitalnog sakaćenja žena unutar i izvan EU-a**, potvrđujući da se povezanost između zajednica u EU-u u kojima se genitalno sakaćenje izvodi te njihovih država podrijetla mora uzeti u obzir.

EU će nastaviti pridavati važnost ovom pitanju u budućnosti te će podržavati sve one koji aktivno sudjeluju u ovom području dugi niz godina, osobito međunarodne organizacije, države članice i nevladine organizacije. EU će nastaviti razvijati politike i provoditi mjere, imajući na umu složene aspekte genitalnog sakaćenja žena, što zahtijeva multidisciplinarne mjere i blisku suradnju sa zajednicama u kojima se genitalno sakaćenje žena prakticira.